

Den nationella förteckningen över det levande kulturarvet

Anvisningar och mer information för sökande

I Unescos konvention

FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur Unescos [Konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet](#) godkändes år 2003. Finland ratificerade konventionen 2013. I dag har 172 länder undertecknat konventionen. Målsättningarna för konventionen är:

- tryggnad av det immateriella kulturarvet
- respekt för lokalsamhällets, grupper och enskilda personers immateriella kulturarv
- främjande av såväl medvetenheten om betydelsen av det immateriella kulturarvet som ömsesidig respekt för det på lokal, nationell och internationell nivå, samt
- främjande av internationellt samarbete och stöd.

Unescos konvention om tryggnad av det immateriella kulturarvet omfattar levande uttrycksformer av kulturarvet. Sådana är enligt konventionen till exempel muntlig tradition, scenkonst, sociala sedvänjor, ritualer och festligheter, kunskap och sedvänjor rörande naturen och världsalltet samt hantverkskunnande.

Förteckning över det levande kulturarvet

Varför förtecknas det levande kulturarvet?

I de förpliktande artiklarna i Unescos konvention ingår att det nationella immateriella kulturarvet förtecknas. Detta innebär att konventionsstaterna i samarbete med lokalsamhällen, grupper och medborgarorganisationer ska identifiera och definiera de olika elementen av det immateriella kulturarv som förekommer inom deras områden.

Genom förtecknande av det levande arvet

- kartläggs det levande immateriella kulturarvet i Finland och görs på så sätt mer synligt inom offentligheten
- främjas medvetenheten om det immateriella kulturarvet på lokal, regional, nationell och internationell nivå
- uppmuntras fokus på tryggnad och vidareförande av traditionell kultur som upplevs värdefull så att det skyddas, värnas och förmedlas vidare

- erkänns betydelsen av det immateriella kulturarvet som en källa till mångfald, möjliggörare av hållbar utveckling, ett uttryck för mänsklig kreativitet och en metod för att främja närmande, kulturellt utbyte och samförstånd mellan människor.

Förteckningsarbete i Finland

Wikiförteckningen över det levande kulturarvet

I Finland förtecknas det immateriella kulturarvet i Wikiförteckningen för det levande kulturarvet. Museiverket upprätthåller den aktuella wikiplattformen. Det wikibaserade sättet att förteckna erbjuder lokalsamhällen en plattform för att föra fram sitt immateriella kulturarv kring allt från enskilda lokala fenomen till nationella helheter.

I wikiförteckningen samlar man dessutom god praxis, vilka är sådana projekt, praxis och verksamhetsmodeller som noterats fungera för att värna om det levande kulturarvet. Olika slags grupper, föreningar eller lokalsamhällen kan lämna in anmälningar till wikin och svarar då även för innehållet i dem. I egenskap av upprätthållare har Museiverket rätt att be om tillägg och preciseringar av förslag samt att vid behov avlägsna bristfälliga eller osakliga förslag.

Den nationella förteckningen över det levande kulturarvet

Lokalsamhällena kan vidare ansöka om att element i Wikiförteckningen över det levande kulturarvet även införs i den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet. Den nationella förteckningen erbjuder förtecknade traditioner starkare synlighet och publicitet. Detta är följande steg i förtecknandet och för till djupare begrundanden kring att skydda och värna det immateriella kulturarvet.

Utgående från beredningar av Museiverket och expertgruppen för det immateriella kulturarvet beslutar undervisnings- och kulturministeriet om element som införs i Den nationella förteckningen. Även andra expertgrupper med aktiviteter inom området för det levande kulturarvet har möjlighet att elektroniskt kommentera de ansökningar till den nationella förteckningen som inlämnas. Aktörsparterna som deltar i de [Kretsar för det levande kulturarvet](#) som har etablerats med anknytning till konventionen kommer att värdera ansökningarna. Också andra expertgrupper inbjuds att utföra bedömningar. Fältet av det

immateriella kulturarvet är omfattande och kommentarerna från områdets sakkunniga är ytterst viktiga. Det berättas mer om urvalskriterierna under punkt III.

Unescos listor över det immateriella kulturarvet

Utifrån den nationella förteckningen över det levande kulturarvet är det möjligt att lämna förslag till [Unescos internationella listor över det immateriella kulturarvet](#) (*The Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity; The List of Intangible Cultural Heritage in Need of Urgent Safeguarding*). På förslag av Museiverket och expertgruppen för det immateriella kulturarvet beslutar undervisnings- och kulturministeriet om förslag som skickas till Unesco. Enligt de internationella regler som styr genomförandet av konventionen kan medlemsländerna lämna högst ett förslag om året. Det är dessutom möjligt att lämna multinationella förslag. Respektive stat beslutar själv närmare om tidpunkten för sina eventuella förslag. Även sådan praxis som inte finns i den nationella förteckningen kan föreslås till Unescos [Register över goda metodiska exempel](#) om skyddande av det immateriella kulturarvet (*Register of good safeguarding practises*).

Finland lämnar med regelbundna intervall uppgifter om element som valts till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet, till Unescos internationella sekretariat. Med den nationella förteckningen skapas förutsättningar för att förslag införs i Unescos internationella listor över det immateriella kulturarvet.

II Ansökningsförfarande för införande i den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet

Hurdana element kan man ansöka om att införs i den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet?

I såväl wikiförteckningen över det levande kulturarvet som den nationella förteckningen finns följande temaområden representerade: fester och seder, scenkonst, musik och dans, muntlig tradition, hantverksskunnande, mattraditioner, spel och lekar samt naturen och världsalltet. I den nationella förteckningen kan man ta med förslag om det levande kulturarvet inom dessa

temaområden, utanför eller genom att kombinera dem. God praxis samlas bara in till Wikiförteckningen över det levande kulturarvet.

I kärnan av förslagen ska det finnas görande, utövande och förmedlande från människor till andra människor. Vid förtecknandet beaktas de former av levande kulturarv som utövas i Finland i dag – oberoende av om ursprunget till dem är inhemskt eller om de förutom i Finland även utövas i andra länder. Endast sådant immateriellt kulturarv utifrån mänskliga rättigheter och i enlighet med finsk lag som stödjer en ömsesidig respekt mellan lokalsamhällen och en hållbar utveckling kan införas i förteckningen.

Religiösa traditioner kan införas i den nationella förteckningen endast om sederna i dem har inrotats i samhället (till exempel fester, marscher och processioner av religiöst ursprung). Man bör dessutom sträva efter att också andra människor, som inte är medlemmar i de aktuella religiösa samfundet, kan delta i utövandet av traditionerna.

Muntliga traditioner är en del av det immateriella kulturarvet. Språk eller dialekter i sig hör dock inte till de element som förtecknas inom ramen för denna Unesco-konvention, men de kan tas fram i förteckningen som olika former av muntlig tradition (till exempel som ordspråk på en dialekt).

Vem kan ansöka, hur och senast när?

Olika slags lokalsamhällen (t.ex. intressegrupper, övriga traditionsutövare, aktörer inom ett visst område, organisationer), föreningar eller grupper av privatpersoner kan föreslå element till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet. Dessa parter ska delta i värnandet om det levande immateriella kulturarvet och på så sätt främja utövandet och upprätthållandet av traditioner. Politiska organisationer eller sådana parter som driver klart kommersiella intressen kan inte lämna förslag.

De element som föreslås ska redan finnas publicerade i Wikiförteckningen över det levande kulturarvet (senast på den sista ansökningsdagen den 30 april 2017). Texterna i Wikiförteckningen kan utnyttjas i ansökan till den Nationella förteckningen över kulturarvet. I praktiken när man söker till den nationella förteckningen ska man svara på flera frågor och det är möjligt att ge längre svar.

Ansökan ska lämnas i elektronisk form med ett formulär som finns på wikiplattformen. Ansökningar i annan form godkänns inte. Förutom formuläret ska man inte skicka eller registrera andra bilagor. Alla bilder ska redan finnas sparade i anmälan som lämnats till Wikiförteckningen över det levande kulturarvet. Texterna publiceras med en [CC BY 4.0](#)-licens i wikiförteckningen vilken ger rätt att fritt kopiera, publicera och redigera materialet och ge ett korrekt erkännande. För bilder kan en licens väljas bland fyra olika alternativ.

Hur bedöms ansökningarna?

Museiverket kontrollerar ansökningarna till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet för att de uppfyller de tekniska kriterierna (bl.a. ansökans längd, finns i wikiförteckningen, den sökande partens behörighet). Ansökningarna öppnas på wikiplattformen elektroniskt för kommentering av de expertgrupper som deltar i bedömningen. Kommentarer lämnas i eget namn och de syns inte för övriga bedömare.

Museiverket sammanfattar utlåtanden utifrån kommentarerna samt föredrar ansökningarna, kommentarerna på dem och sitt ställningstagande visavi ansökningens godkännande för expertgruppen för det immateriella kulturarvet. På expertgruppens rekommendation föreslår Museiverket undervisnings- och kulturministeriet en lista med element att godkännas till den nationella förteckningen. Undervisnings- och kulturministeriet fattar beslut om de element som godkänns till den nationella förteckningen.

Endast de ansökningar som har godkänts att införas i förteckningen är offentlig information. Museiverket ger på begäran sådana ansökande respons vars element inte har godkänts till förteckningen. Det är under följande ansökningsrundor möjligt att söka på nytt till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet.

Varifrån hjälp till ansökning?

Leena Marsio, koordinator för immateriellt kulturarv vid Museiverket, vägleder gärna i frågor gällande ansökningar [leena.marsio\(at\)museovirasto.fi](mailto:leena.marsio(at)museovirasto.fi) (0295 33 6017).

III. Valkriterier för införande i den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet

Vid bedömningen fäster man uppmärksamhet vid tekniska kriterier och bedömer inte traditioner i sig. När element godkänns till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet tillämpar man de kriterier som har fastställts i Unescos konvention. Elementen ska vara:

1. Immateriellt kulturarv så som definierat i artikel 2 i konventionen om det immateriella kulturarvet.

"sedvänjor, framställningar, uttryck, kunskap, färdigheter – liksom tillhörande redskap, föremål, artefakter och kulturella miljöer – som lokalsamhällen, grupper och i vissa fall enskilda personer erkänner som en del av sitt kulturarv. Detta immateriella kulturarv, som överförs från generation till generation, omskapas ständigt av lokalsamhällen och grupper i relation till omgivningen och i samspel med naturen och historien och ger dem en känsla av identitet och kontinuitet, och främjar därigenom respekten för kulturell mångfald och mänsklig kreativitet."

2. Införande i förteckningen ska främja det immateriella kulturarvets synlighet och medvetandet om dess betydelse samt uppmuntra till diskussioner och på så sätt reflektera kulturens världsomspännande mångfald och samtidigt ge bevis på mänsklig kreativitet.
3. Vid värnande om traditioner ska man tillämpa metoder som kan skydda och främja ställningen för det immateriella kulturarvet.
4. Ett element har ställts på förslag utifrån ett så omfattande deltagande av lokalsamhället, gruppen eller enskilda personer som möjligt.

Elementen att väljas till den Nationella förteckningen över det levande kulturarvet bedöms dessutom efter följande kriterier:

1. Fenomenet i fråga är en väsentlig del av lokalsamhällens, grupper och individers levande kulturarv
 - Parterna med väsentlig anknytning till temat deltar i ansökan
 - Lokala eller regionala aktörer samt andra intresserade lokalsamhällen har möjlighet att delta i utövandet av traditionen

2. Traditionens kontinuitet

- Traditionen förs vidare under inläring och utveckling
- Traditionen förs vidare mellan och inom generationerna

Lokalsamhället önskar värna om traditionen och utöva den även i framtiden

3. Lokalsamhället omskapar den levande traditionen ständigt i relation till sin omgivning, i samspel med naturen och sin egen historia

- Fenomenet har utvecklats kreativt och traditionen har anpassat sig till nuläget

4. Det levande kulturarvet stödjer utformningen av identiteter

- Fenomenet kan vara en del av lokala eller regionala traditioner eller leva till exempel i ett webbsamfund
- Traditionen är en del av att uttrycka sig själv
- Lokalsamhället kan få en utkomst via traditionen
- Lokalsamhället upplever traditionen som en del av sin identitet